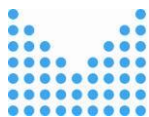

Projekt BEZPEČNOSTNÍ DOBROVOLNÍK

Manuál pro obce

Obsah

1. Úvod – představení projektu Bezpečnostní dobrovolník	2
2. Kdo je bezpečnostní dobrovolník	2
2.1. Právní postavení, podmínky a limity činnosti bezpečnostních dobrovolníků	3
2.2. Organizace činnosti bezpečnostních dobrovolníků	7
3. Postup obce před startem projektu	9
3.1. Plánovací fáze	9
3.1.1. Zhodnocení bezpečnostní situace v obci a výběr vhodných dobrovolnických činností, určení témat a oblastí, kde obec využije bezpečnostní dobrovolníky	9
3.1.2. Obsahová náplň činnosti bezpečnostních dobrovolníků – demonstrativní výčet vhodných aktivit	10
3.1.3. Zapojení a účast policejních veteránů	13
3.1.4. Financování projektu Bezpečnostní dobrovolník v obci	13
3.2. Oslovování veřejnosti	14
3.3. Výběr bezpečnostních dobrovolníků	16
3.4. Proškolení bezpečnostních dobrovolníků	19
3.5. Pojištění	20
3.6. Nákup materiálního vybavení	20
4. Postup obce v průběhu projektu	22
4.1. Kontrola činnosti bezpečnostních dobrovolníků	22
4.2. Formy a způsoby motivace	23
4.3. Periodické vyhodnocování úspěšnosti projektu v obci	24
5. Ukončení projektu	26
6. Závěr	26
7. Seznam použitých zkratk - názvy právních předpisů	27

1. Úvod – představení projektu Bezpečnostní dobrovolník

Cílem projektu Ministerstva vnitra je podpořit širší zapojení laické veřejnosti do zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku. Projekt má obce a jejich obyvatele inspirovat k rozvoji **dobrovolnických aktivit**, a to prostřednictvím institutu „bezpečnostního dobrovolníka“. Smyslem projektu je vyjít vstříc iniciativám občanské společnosti a pomoci obcím vytvořit podmínky pro dobrovolnickou činnost jejich obyvatel, která přispěje ke zlepšení života v obci. Má se jednat o nabídku veřejné správy, podanou ruku, na kterou mnozí občané možná čekají.

Obce, které mají zájem se do projektu zapojit, mohou na realizaci svých dílčích projektů čerpat finanční prostředky z dotačního programu vypsaného Ministerstvem vnitra (podrobněji viz kapitola 3.1.4. *Financování projektu Bezpečnostní dobrovolník v obci*).

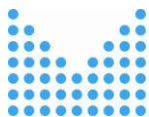
Tento manuál je určen jako **nezávazná metodická pomůcka** především obcím, obecním policiím a členům zastupitelstev a měl by sloužit jako zdroj inspirace při zabezpečování systémových opatření v oblasti vytváření podmínek pro zvyšování bezpečnosti a veřejného pořádku na místní úrovni, za využití dobrovolné pomoci laické veřejnosti. Je adresován všem obcím v České republice, nikoliv jen těm, které budou žádat o dotaci.¹

Kde se v manuálu dále hovoří o „projektu“ či „projektu Bezpečnostní dobrovolník“, jsou tím míněny dílčí projekty, probíhající na území a v režii jednotlivých obcí.

2. Kdo je bezpečnostní dobrovolník

- Bezpečnostní dobrovolník je osoba žijící v dané obci či lokalitě, popř. osoba, která tam např. vlastní nemovitost.
- Může se jím stát člověk v produktivním věku, senior, student (např. odborné školy s bezpečnostním studijním programem) atd. Věkové omezení neexistuje, doporučujeme však obcím, aby případnou účast osob mladších

¹ V případě, že bude obec čerpat státní účelovou **dotaci z rozpočtu Ministerstva vnitra**, musí dodržet další **podmínky dotačního programu**, které jsou stanoveny v „Zásadách poskytování dotací a hospodaření s neinvestičními dotacemi ze státního rozpočtu České republiky a povinné náležitosti projektů v rámci dotačního programu Bezpečnostní dobrovolník“.

18 let v projektu důkladně zvážily (případně si opatřily souhlas zákonných zástupců).²

- Svou činnost vykonává bezpečnostní dobrovolník **dobrovolně, ve svém volném čase a bez nároku na finanční odměnu**.³
- Jedná se o dobrovolníka bez speciální certifikace, který by měl vykonávat jen činnosti, k jejichž provádění byl řádně proškolen a jimiž nebude ohrožovat život, zdraví, majetek a další chráněné zájmy nebo práva svá nebo jiných osob.
- Činnost bezpečnostního dobrovolníka **nemá nahrazovat práci Policie ČR ani obecní policie**, bezpečnostní dobrovolník nemá zasahovat více, než jakýkoliv „řadový“ občan.
- Podstatou činnosti bezpečnostního dobrovolníka je **prevence**, nikoliv represe.
- Silnou stránkou bezpečnostního dobrovolníka je **komunikace**, role informovaného občana, který je schopen efektivně komunikovat s ostatními občany i orgány veřejné správy, působit preventivně; měl by přispět ke zlepšení/zprostředkování komunikace mezi veřejností, Policií ČR a samosprávou.

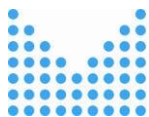
2.1. Právní postavení, podmínky a limity činnosti bezpečnostních dobrovolníků

Bezpečnostní dobrovolník **není ve smyslu § 127 trestního zákoníku úřední osobou**.. Bezpečnostní dobrovolníci nemohou nahradit strážníky obecní policie a už vůbec ne příslušníky Policie ČR. Jejich největší předností je místní a osobní znalost, neformální autorita a především schopnost oslovit, zaujmout, získat ostatní osobním příkladem.

Bezpečnostní dobrovolníci **nejsou dobrovolníky ve smyslu zákona o dobrovolnické službě** a **nelze** je v žádném případě **zaměňovat** s osobami, které působí na pozici **asistentů prevence kriminality**⁴.

² Pro účely dotačního programu (viz kapitola 3.1.4. *Financování projektu Bezpečnostní dobrovolník v obci*) se může bezpečnostním dobrovolníkem, podporovaným obcí, stát pouze **osoba starší 18 let**, které **nebyla** soudně **omezena svéprávnost** a která je **trestně bezúhonná**, což doloží obci před začátkem výkonu své dobrovolnické činnosti výpisem z rejstříku trestů ne starším než 3 měsíce. Svéprávnost dokládá dobrovolník čestným prohlášením.

³ Výjimku může do jisté míry tvořit tzv. koordinátor bezpečnostních dobrovolníků a vedoucí projektu obce – viz kapitola 2.2. *Organizace činnosti bezpečnostních dobrovolníků*

Bezpečnostní dobrovolníci jsou **občané dobrovolně organizovaní za účelem:**

- **dosažení nebo udržení veřejně prospěšného cíle**
- **pomoci jiným občanům**

Ve své podstatě je činnost bezpečnostních dobrovolníků vykonávána na základě čl. 2 odst. 4 Ústavy ČR („co není zakázáno, je dovoleno“). Bezpečnostní dobrovolníci případně též využívají své právo svobodně se sdružovat (čl. 20 Listiny základních práv a svobod⁵). Jedná se o občanskou iniciativu bez přímého zasahování ze strany státu.

Činnost bezpečnostního dobrovolníka **není vykonávána v pracovním nebo obdobném poměru k obci** nebo jinému správnímu orgánu.

Obec může dobrovolníkům **poskytnout hmotnou nebo jinou pomoc** k usnadnění jejich činnosti; zejména **pracovní pomůcky** (např. terčíky pro zastavování vozidel) nebo **pracovní oděvy** (například vesty a kšiltovky, které slouží k identifikaci bezpečnostních dobrovolníků), zajišťuje v přiměřeném rozsahu (dle požadované činnosti) jejich **proškolení a koordinuje** jejich činnost.

Bezpečnostní dobrovolníci za svou činnost **nepobírají žádnou formu mzdy ani finanční odměnu**. Jejich práce ve prospěch ostatních občanů může být odměněna spíše symbolicky a nemateriálně (viz kapitola 4.2. *Formy a způsoby motivace*).

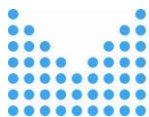
Bezpečnostní dobrovolníci **nemají žádná oprávnění orgánu veřejné moci. Mohou jednat v mezích práv daných všem občanům**. Udělení zvláštních oprávnění (s výjimkou zastavování vozidel podle § 79 odst. 1 písm. j/ zákona o silničním provozu) není možné žádným rozhodnutím obce ani jiného správního orgánu.

Zejména **nemohou:**

- a) požadovat **prokázání totožnosti** osob,
- b) požadovat **vysvětlení**,
- c) vykonávat **osobní prohlídku**,
- d) **vstupovat bez svolení** oprávněného uživatele **do** bytových nebo nebytových **prostor** nebo **na pozemky**,
- e) **vykázat** osoby z místa,
- f) **přikázat** osobám, aby **setrvaly** na místě.

⁴ <http://www.mvcr.cz/clanek/asistent-prevence-kriminality-ii.aspx>

⁵ čl. 20 odst. 1 Listiny základních práv a svobod uvádí: *Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.*

Bezpečnostní dobrovolníci zejména **mohou**:

- a) **upozorňovat** příslušné **orgány** na porušení právního řádu,
- b) **přivolat** Policii ČR nebo obecní policii **na místo** spáchání přestupku nebo trestného činu,
- c) **na základě** příslušného **pověření**⁶ podle zákona o silničním provozu **zastavovat vozidla** v blízkosti školního zařízení k zajištění bezpečného přechodu dětí a školní mládeže přes pozemní komunikaci **i mimo přechody pro chodce**,
- d) **pohybovat se v katastru obce** a **zjišťovat**, zda nedochází či nedošlo ke **spáchání protiprávní činnosti**,
- e) **zadržet pachatele** trestného činu⁷, za podmínek uvedených v ustanovení § 76 odst. 2 trestního řádu⁸, tedy **na místě spáchání trestného činu** nebo bezprostředně po spáchání činu, je-li to nutné ke zjištění totožnosti pachatele, k zamezení jeho útěku nebo zajištění důkazu; zadržená osoba musí být ihned předána policejním orgánům,
- f) **bránit se proti pachateli** trestného činu nebo přestupku v mezích nutné obrany,⁹
- g) **zabránit trestnému činu, přestupku nebo vzniku škody** nebo jiné újmy zejména na životě, zdraví nebo majetku v rámci krajní nouze.¹⁰

⁶ Dle ustanovení § 79 odst. 1 písm. j) zákona o silničním provozu je k zastavování vozidel oprávněna mj. **osoba pověřená obecním úřadem obce s rozšířenou působností k zajištění bezpečného přechodu dětí a školní mládeže přes pozemní komunikaci v blízkosti školního zařízení (dále jen "pověřená osoba")**; pověřená osoba je povinna při výkonu činnosti **být označena podle prováděcího právního předpisu** (§ 32 vyhlášky č. 30/2001 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích a úprava a řízení provozu na pozemních komunikacích).

⁷ K možnosti **zadržení pachatele přestupku nebo jiného protiprávního jednání** v rámci nutné obrany viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2010, čj. **1 As 34/2010 – 73**.

⁸ **§ 76 odst. 2 trestního řádu**: Osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu; příslušníka ozbrojených sil může též předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba některému z uvedených orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit.

⁹ **§ 29 odst. 1, 2 trestního zákoníku uvádí - Nutná obrana**

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

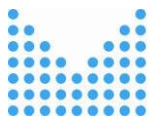
(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

¹⁰ **§ 28 odst. 1, 2 trestního zákoníku - Krajní nouze**

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

§ 2 odst. 2 zákona o přestupcích:

K výše uvedenému však upozorňujeme, že ačkoliv **zadržení pachatele a zákrok proti pachateli** trestného činu nebo přestupku jsou právem každého občana, jedná se o potenciálně nebezpečnou činnost, ke které jsou speciálně povoláni příslušníci Policie ČR a strážníci obecní policie, kteří disponují i potřebným technickým vybavením a prošli výcvikem. Bezpečnostní dobrovolník může být vystaven zvýšenému nebezpečí napadení v případě, že zasáhne jako občan bez pravomocí a ochrany institutu úřední osoby.

Hlavním účelem bezpečnostních dobrovolníků má být prevence a pomoc osobám bydlícím v obci, nikoliv přímé zasahování proti trestné činnosti.

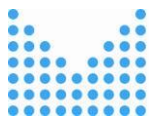
Ministerstvo vnitra doporučuje **vyvarovat se** zejména:

- a) **uzavírání** pracovních smluv jakékoliv povahy s bezpečnostními dobrovolníky (dohoda o pracovní činnosti, dohoda o provedení práce apod.) – obdobné smlouvy je vhodné uzavírat pouze s koordinátorem dobrovolníků, popř. vedoucím projektu (viz kapitola 2.2. *Organizace činnosti bezpečnostních dobrovolníků*), činnost dobrovolníků by měla být prováděna na dobrovolné bázi bez přímé odpovědnosti obce,
- b) **začlenění** bezpečnostních dobrovolníků do oficiálních **struktur obce**, udílení právního základu jejich činnosti prostřednictvím obecně závazné vyhlášky obce apod.,
- c) **udělování přímých peněžitých odměn** formou mzdy nebo finančních darů; citlivě zvažovat poskytování materiálních darů (viz kapitola 4.2. *Formy a způsoby motivace*),
- d) **označení** bezpečnostních dobrovolníků **způsobem zaměnitelným s Policií ČR** nebo s **obecní policií**,
- e) „**udílení**“ jakýchkoliv „**oprávnění**“ (s výjimkou zastavování vozidel podle § 79 odst. 1 písm. j/ zákona o silničním provozu),
- f) **přehnané iniciativy dobrovolníků**, aby nedocházelo k obtěžování obyvatel obce nebo k přetěžování orgánů veřejné správy irelevantními a šikanózními podněty,
- g) „**nahrazení**“ **obecní policie** bezpečnostními dobrovolníky,
- h) **cíleného vysílání** bezpečnostních dobrovolníků **do problematických** a potenciálně **nebezpečných lokalit**.

Přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací

a) přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný zákonem nebo

b) nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak.

Obec může s bezpečnostními dobrovolníky **smluvně upravit** záležitosti jako:

- druh vykonávané činnosti,
- místo a čas vykonávané činnosti,
- způsob výkonu činnosti (které konkrétní činnosti má dobrovolník dělat, čeho se má naopak vyvarovat apod.),
- závazek obce proškolit dobrovolníka,
- závazek obce poskytnout pracovní pomůcky,
- hmotnou odpovědnost dobrovolníka za svěžené pracovní pomůcky,
- povinnost obce vydat potvrzení o výkonu činnosti dobrovolníka,
- poučení o rizicích spojených s výkonem činnosti dobrovolníka,
- podmínky, za nichž obec (ne)odpovídá dobrovolníkovi za vzniklou škodu,
- povinnost obce uzavřít smlouvu o pojištění dobrovolníka nebo povinnost dobrovolníka takovou smlouvu uzavřít,
- dobu trvání smlouvy, popř. „zkušební lhůty“ pro obě strany apod.

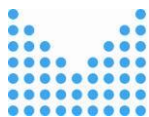
Bude se však jednat o smlouvy dle **občanského zákoníku**, nikoliv o některý z druhů pracovních smluv a dohod ve smyslu zákoníku práce. Účelem smlouvy bude jasné stanovení pravidel výkonu činnosti bezpečnostního dobrovolníka (jak pro obec, tak pro dobrovolníka) a ochrana práv, zájmů a majetku obou zúčastněných stran.

K přesnému stanovení **vztahu obce a Policie ČR a k zakotvení jejich spolupráce** při zapojování bezpečnostních dobrovolníků lze využít **koordinační dohody** uzavírané podle § 16 zákona o Policii ČR.

V průběhu realizace projektu postupuje obec v souladu s právním řádem České republiky.

2.2. Organizace činnosti bezpečnostních dobrovolníků

Základní koordinaci, řízení a dohled nad činností dobrovolníků v rámci projektu Bezpečnostní dobrovolník vykonává **obec**. Obec by měla určit **vedoucího projektu**, tj. jednu zodpovědnou osobu, která bude **realizaci projektu na území obce fakticky řídit**, vydávat dobrovolníkům **pokyny**, popř. též **kontrolovat a vyhodnocovat** výsledky jejich činnosti apod. Vedoucím projektu může být kdokoliv, není vyloučeno, aby jím byl např. starosta obce, člen zastupitelstva obce, velitel obecní policie,

určený zaměstnanec obce či obecního úřadu nebo jeden z bezpečnostních dobrovolníků.

Vedoucí projektu¹¹ slouží jako kontaktní osoba pro **komunikaci s Ministerstvem vnitra** v případě, že obec bude za účelem realizace projektu čerpat **státní dotaci** z rozpočtu Ministerstva vnitra, dále zprostředkovává **komunikaci** mezi účastníky projektu a vedením obce, může zajišťovat případnou prezentaci projektu v místních médiích apod. Vedoucí projektu také vede **evidenci** celého projektu včetně případných smluv s dobrovolníky, evidenci jejich činnosti, zachycených problémů apod.¹² Při vedení agendy bezpečnostních dobrovolníků upozorňujeme na nutnost dodržovat zákon o ochraně osobních údajů.

Organizace činnosti bezpečnostních dobrovolníků by měla být co nejjednodušší a přizpůsobená počtu a činnosti bezpečnostních dobrovolníků a úkolům jim svěřeným.

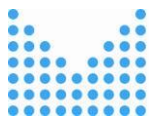
Působí-li při realizaci projektu **alespoň pět bezpečnostních dobrovolníků**, měla by být zřízena **funkce koordinátora**¹³. Jeden koordinátor by měl mít na starosti maximálně deset bezpečnostních dobrovolníků (je-li dobrovolníků více, je třeba jmenovat i více koordinátorů). Koordinátoři jsou podřízeni vedoucímu projektu, zároveň zprostředkovávají obousměrnou komunikaci mezi vedoucím projektu a bezpečnostními dobrovolníky.

Koordinátorem může být kdokoliv, není vyloučeno, aby jím byla osoba v pracovněprávním poměru k obci (např. zařazená do obecní policie) anebo přímo jeden z dobrovolníků, např. bývalý příslušník Policie ČR. Koordinátor vede a organizuje činnost jemu přidělených bezpečnostních dobrovolníků a informuje o jejich činnosti vedoucího projektu, dále by měl přiměřeným způsobem přispívat k motivaci bezpečnostních dobrovolníků, podílet se na vyhodnocování jejich činnosti, pomáhat vytvářet podmínky pro jejich činnost, osobní růst a minimalizaci jejich selhání, měl by se ztotožňovat s rolí jakéhosi mentora bezpečnostních dobrovolníků a přijímat jejich podněty a připomínky.

¹¹ Vedoucímu projektu lze za výkon jeho funkce vyplácet finanční odměnu, a to i v rámci dotačního programu Ministerstva vnitra. Funkce vedoucího projektu může být vykonávána v pracovněprávním vztahu.

¹² Z této evidence pak vychází při zpracování průběžné i souhrnné zprávy pro Ministerstvo vnitra, je-li obec příjemcem dotace.

¹³ V rámci dotačního programu Ministerstva vnitra je dodržení těchto mantinelů jednou z podmínek čerpání dotace. Koordinátorovi lze za výkon jeho funkce vyplácet finanční odměnu, a to i v rámci dotačního programu. Funkce koordinátora může být vykonávána v pracovněprávním vztahu. Je-li koordinátorem jeden z bezpečnostních dobrovolníků, může být finančně ohodnocen pouze výkon jeho funkce jakožto koordinátora, nikoliv samotný výkon dobrovolnické činnosti.

3. Postup obce před startem projektu

3.1. Plánovací fáze

3.1.1. Zhodnocení bezpečnostní situace v obci a výběr vhodných dobrovolnických činností, určení témat a oblastí, kde obec využije bezpečnostní dobrovolníky

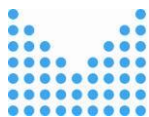
Obec by si měla v první řadě ujasnit, jaké dobrovolnické aktivity považuje na svém území za žádoucí. Je vhodné zjistit aktuální stav v oblasti **bezpečnostní situace** v obci (ideálně ve spolupráci s Policií ČR a obecní policií), připravenost a ochotu kompetentních osob (vedení obce) iniciovat a podporovat zapojení laické veřejnosti, připravit a zabezpečit proškolení bezpečnostních dobrovolníků a jejich koordinátorů a zajistit případnou součinnost bezpečnostních dobrovolníků s ostatními složkami působícími v rámci bezpečnosti a veřejného pořádku v obci.

Měly by být pokud možno definovány konkrétní cíle a očekávané výstupy projektu, posouzena ochota subjektů působících v oblasti prevence kriminality podílet se na jeho realizaci a v neposlední řadě též ochota veřejnosti, zapojit se do projektu coby bezpečnostní dobrovolníci. Důležité je vést dialog s občany, vysvětlit jim proč takováto iniciativa vznikla, naučit občany aktivně se zajímat o dění ve své obci.

Ministerstvo vnitra nabízí následující výčet činností a oblastí, ve kterých je možné a vhodné zapojovat veřejnost jako bezpečnostní dobrovolníky. Nejedná se však o výčet konečný. Obec může podpořit již probíhající dobrovolnické aktivity na svém území anebo říci, co požaduje, a nabídnout dobrovolníkům, v čem by mohli obci pomoci.

Je třeba opět zdůraznit, že bezpečnostní dobrovolník není jakýmsi asistentem pro potřeby Policie ČR. Jedná se o dobrovolnou činnost, o službu veřejnosti, která má přispět k řešení lokálních komunitních problémů a výzev, zvýšení bezpečnostního „komfortu“ v dané lokalitě. Bezpečnostní dobrovolník by se však neměl stát žádným arbitrem řešícím např. sousedské spory – doporučujeme proto obcím eliminovat toho riziko jasně stanoveným výčtem činností, které má dobrovolník vykonávat.

Obec by měla při výběru vhodných aktivit bezpečnostních dobrovolníků zároveň určit, které činnosti dobrovolníků budou prioritní.

3.1.2. Obsahová náplň činnosti bezpečnostních dobrovolníků – demonstrativní výčet vhodných aktivit

a) bezpečnost silničního provozu – hlídání přechodů pro chodce, zabezpečování bezpečného přechodu chodců, zejména dětí, popřípadě zastavování vozidel podle § 79 odst. 1 písm. j) zákona o silničním provozu; event. též pomoc formou informování řidičů při dopravních uzávěrách, asistence při organizování dopravy v době konání kulturních a společenských akcí v obci – řízení pohybu vozidel po provizorním parkovišti (na louce, hřišti), usměrňování pohybu vozidel i pěších v obci v případě dočasného dopravního omezení, poskytování potřebných informací o akci, službách ve městě apod.

klady: dobrovolník může asistovat zejména při přecházení dětí a mládeže před školami a dalšími exponovanými objekty; vhodné zapojení seniorů (např. spojí doprovod svého vnoučete s obecně prospěšnou činností); pozitivní vnímání společnosti

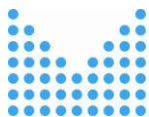
zápory: nutná opatrnost, zejména za zhoršených povětrnostních podmínek

rizika: agresivita řidičů motorových vozidel, nerespektování pravidel silničního provozu

b) pořádání informativních setkání (besed) s občany ve spolupráci s Policií ČR, resp. obecní policií a obcí, prezentace statistik kriminality, zjišťování pocitu bezpečí, informování o aktuálních bezpečnostních rizicích v obci a rady, jak se proti nim bránit – např. ve školách, domovech pro seniory, domech s pečovatelskou službou, zájmových sdruženích apod.

klady: pozitivní vnímání společnosti (lidé mají pocit, že se o jejich názor někdo zajímá, že se někdo stará o jejich bezpečí); zapojení policejních veteránů – využití jejich znalostí a policejní praxe (přednášky na téma drogy, doprava, zabezpečení nemovitostí, předcházení trestné činnosti apod.); vzbuzení zájmu veřejnosti o aktuální dění, překonání lhostejnosti k bezpečnostní situaci v okolí, podpora community policing; zároveň lze setkání využít pro získání informací o kriminalitě páchané na seniorech

zápory: nutno koncipovat tak, aby převážil pozitivní přínos a zabránilo se šíření pocitu nejistoty (popř. myšlenek rasismu, extremismu) – zajistit na setkání přítomnost Policie ČR anebo obecní policie (místního okrskáře), popř. též zástupce obce – (člena zastupitelstva); pečlivý výběr (a proškolení)

vhodných a ochotných odborníků z řad policejních veteránů a příprava podkladů pro besedy s ohledem na místní problematiku

rizika: otázka zachování objektivity, aktuálnost podávaných informací

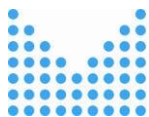
c) vnější vizuální kontroly domů a bytů v době nepřítomnosti uživatelů, případné hlášení podezření ze spáchání přestupku nebo trestného činu (obecní policii, Policii ČR, majiteli) – zejména vniknutí do nemovitostí, poškození věci apod.

klady: majitelé nemovitostí by určenému orgánu veřejné správy (např. obecní policii) nahlásili termín své plánované nepřítomnosti, bezpečnostní dobrovolníci provádějící pochůzky v okolí by pak případný zjevný výskyt osob v předmětných nemovitostech mohli automaticky vyhodnotit jako podezření ze spáchání přestupku/trestného činu a kontaktovat obecní policii či Policii ČR – službu by mohl využít kterýkoliv majitel či uživatel nemovitosti, ale pouze v případě zájmu, rozhodně by nebyla stanovena povinnost někde hlásit termín své dovolené apod.; kladem je zejména zvýšení bezpečnosti v obci, pozitivní vnímání společností, podpora community policing, preventivní působení, pomoc obecní policii a Policii ČR při odhalování a řešení přestupků a trestných činů

zápory: nutnost vyvarovat se zásahů, při nichž by dobrovolník nepřiměřeně ohrozil svou vlastní bezpečnost – není žádoucí, aby v kritických situacích zasahoval bezpečnostní dobrovolník více, než jakýkoliv „řadový“ občan; možnost „planého poplachu“, nutnost zajištění vhodných dobrovolníků z místní lokality, aby se mohlo jednat o sousedskou výpomoc; nutnost úzké spolupráce mezi bezpečnostními dobrovolníky a okrskáři z řad obecní policie a Policie ČR

rizika: ublížení na zdraví (msta pachatele) v případě, že bezpečnostní dobrovolník přistihne pachatele při činu (popř. bude dobrovolníkem oznámen skutek a identita dobrovolníka bude pachatelům známa); riziko zneužití ze strany bezpečnostního dobrovolníka k vlastní kriminální činnosti – toto riziko se dá eliminovat pečlivým výběrem dobrovolníků a dále tím, že nepřítomnost uživatele nemovitosti bude hlášena např. pouze obecní policii, obec pak bude vysílat dobrovolníky „namátkově“, takže dobrovolník nebude znát konkrétní termíny nepřítomnosti v konkrétních nemovitostech

d) pochůzky v zahrádkářských koloniích a chatových oblastech, případné hlášení podezření ze spáchání přestupku nebo trestného činu (obecní policii, Policii ČR, majiteli) – zejména vniknutí do nemovitostí, poškození věci apod.

klady: zvýšení bezpečnosti v obci, pozitivní vnímání společností, podpora community policing, preventivní působení, pomoc obecní policii a Policii ČR při odhalování a řešení přestupků a trestných činů

zápory: nutnost vyvarovat se zásahů, při nichž by dobrovolník nepřiměřeně ohrozil svou vlastní bezpečnost – není žádoucí, aby v kritických situacích zasahoval bezpečnostní dobrovolník více, než jakýkoliv „řadový“ občan; možnost „planého poplachu“, nutnost zajištění vhodných dobrovolníků z místní lokality, aby se mohlo jednat o „sousedskou výpomoc“; nutnost úzké spolupráce mezi bezpečnostními dobrovolníky a okrskáři z řad obecní policie a Policie ČR

rizika: ublížení na zdraví (msta pachatele) v případě, že bezpečnostní dobrovolník přistihne pachatele při činu (popř. bude dobrovolníkem oznámen skutek a identita dobrovolníka bude pachatelům známa)

e) vytvoření sítě osob, která bude Policii ČR na požádání v rámci svých možností k dispozici při pátrání po pohřešovaných dětech či seniorech

klady: zvýšení efektivity při pátrání po ztracených osobách, pomoc Policii ČR, zvýšení pocitu bezpečí, pozitivní vnímání společností, podpora community policing

zápory: s bezpečnostními dobrovolníky nemůže Policie ČR počítat jako s oficiálním bezpečnostním sborem, činnost dobrovolníků by neměla znamenat snížení aktivity Policie ČR

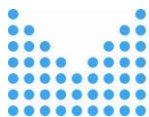
rizika: újma na zdraví při pátrání po ztracených osobách (úraz v terénu, útok ze strany agresivní osoby apod.)

f) mapování a oznamování černých skládek, autovraků, poškozeného, či chybějícího dopravního značení, poškození veřejného zařízení

klady: rychlejší a efektivnější práce obecních úřadů při likvidaci černých skládek, autovraků, opravě poškozeného zařízení apod.; prevence proti rozšiřování černých skládek a tvoření dalších, čistější obec, zlepšení vnímání práce obce i bezpečnostních dobrovolníků

zápory: je vhodné zajistit odpovídající technické vybavení bezpečnostních dobrovolníků (fotoaparát)

rizika: zahlcení úřadu oznámenými skládkami, autovraky apod.

3.1.3. Zapojení a účast policejních veteránů

Ministerstvo vnitra doporučuje kontaktovat organizaci **Veterán Policie ČR** a zapojit do realizace projektu bývalé příslušníky Policie ČR. Je možné počítat zejména s uplatněním jejich profesních dovedností a pracovních zkušeností při koordinaci ostatních bezpečnostních dobrovolníků a při vytipování oblastí, ve kterých by se v obci mohli dobrovolníci zapojit. Samozřejmě mohou působit též jako „řadoví“ bezpečnostní dobrovolníci.

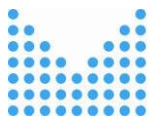
Adresa: Veterán policie ČR,
Olšanská 2176/2, P.O.BOX 78, 130 58 Praha 3
IČO: 22693904
E-mail: veteran2008@seznam.cz
Web: www.policejniveteran.cz

3.1.4. Financování projektu Bezpečnostní dobrovolník v obci

Před spuštěním projektu bude třeba **důkladně zvážit možné náklady**, které je obec připravena a ochotna nést, např. náklady na materiální vybavení, tj. výstroj, technické vybavení a pracovní pomůcky bezpečnostních dobrovolníků (reflexní vesty, nepromokavé bundy, telefon, poznámkový blok, baterka apod.), jejich školení a supervizi, prostor pro zázemí a podobně.

Projekt lze realizovat s minimálními náklady. Dobrovolnická činnost je zpravidla vykonávána nezištně a s maximálním efektem při vynaložení minimálních finančních prostředků. Základním pilířem projektu je motivace.

Kromě vlastních zdrojů obce je k financování projektu možné využít např. **sponzoring firem v obci**, popř. požádat o **jednorázovou dotaci Ministerstvo vnitra**. Zásady poskytování dotací a hospodaření s neinvestičními dotacemi ze státního rozpočtu České republiky a povinné náležitosti projektů v rámci dotačního programu Bezpečnostní dobrovolník, spolu s výzvou k podávání žádostí o dotaci jsou zveřejněny na internetových stránkách Ministerstva vnitra www.mvcr.cz pod záložkou „Nabídky a zakázky“ v sekci „Dotace a granty“.

Dotaci ze státního rozpočtu lze poskytnout zejména na:

- a) **pojistné**, placené na základě pojistné smlouvy uzavřené obcí, kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo zdraví, kterou bezpečnostní dobrovolník při výkonu dobrovolnické činnosti způsobí sám nebo mu bude způsobena,
- b) **výdaje spojené s evidencí** bezpečnostních dobrovolníků a s jejich **přípravou** pro výkon dobrovolnické činnosti (např. školení),
- c) výdaje spojené s pořízením **materiálního vybavení** nezbytného k zajišťování výkonu činnosti bezpečnostních dobrovolníků,
- d) zpracování a tisk **informačních materiálů** týkajících se realizace projektu,
- e) náklady na organizaci **setkání s veřejností** (např. pronájem sálů, ozvučení),
- f) úhradu poplatku za vydání **výpisu z evidence Rejstříku trestů** za účelem prokázání bezúhonnosti bezpečnostních dobrovolníků.

3.2. Oslovování veřejnosti

Cílem projektu je zvýšení bezpečnosti a veřejného pořádku, jde o tedy to, aby se veřejnost s tímto cílem ztotožnila. Vždy je třeba zdůrazňovat, že **bezpečnostní dobrovolníci nemají nahrazovat nedostatky v činnosti Policie ČR či obecní policie**, měli by poskytovat jakýsi bezpečnostní nadstandard a „lidský rozměr“. Jde o zapojení obyčejných lidí, kterým není lhostejné prostředí, v němž žijí, o budování komunity občanů, kteří si vzájemně pomáhají.

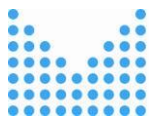
Osoby, ochotné zapojit se do činnosti bezpečnostních dobrovolníků lze rozdělit do dvou základních kategorií:

a) aktivní dobrovolníci:

- Občané, kteří jsou aktivní v rámci některého spolku, který se dobrovolnickou činností zabývá. Například ve sboru dobrovolných hasičů, v Českém červeném kříži, nevládních neziskových organizacích apod.
- Cílem není přebírat členy těmito sdružením, je však možné, aby byli jejich členové zapojeni paralelně do více dobrovolných aktivit.

b) latentní dobrovolníci:

- Občané, kteří mají zájem o výkon dobrovolné činnosti, ale dosud nejsou v žádném spolku aktivní.

- Občané, kteří zájem aktivně neprojevují, ale v případě, že by byli osloveni, byli by ochotni se zapojit.

Vhodným postupem je oslovit obě skupiny. Preference první nebo druhé skupiny bude dána aktuální potřebou obce. Musíme předpokládat, že aktivní dobrovolníci budou moci činnosti bezpečnostního dobrovolníka věnovat menší množství svého času. Na druhé straně mají už aktivní dobrovolníci větší zkušenosti s dobrovolnickou činností.

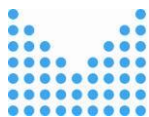
Aktivní dobrovolníky lze oslovit přímo prostřednictvím jejich mateřských spolků, existuje zde např. možnost spolupráce např. se sborem dobrovolných hasičů na úrovni obce.

Latentní dobrovolníky lze vyhledávat zejména s využitím míst a příležitostí, kde dochází k vysoké koncentraci osob z různých společenských skupin. Při získávání zájemců o činnost bezpečnostního dobrovolníka lze využít v zásadě všechny příležitosti, u nichž dochází ke shromažďování většího počtu lidí, nabídnout možnost zapojení do projektu, případně vytipovat a přímo oslovit vhodné kandidáty.

Různé druhy veřejných setkání lze využívat též k **prezentování aktivit a potřeb obce**. Příkladem mohou být kulturní akce pořádané na území obce, sportovní utkání apod. Vzhledem k nutnosti oslovit větší počet obyvatel obce je vhodné využít média, např. obecní rozhlas, místní tisk, případně televizi (rozhovor v regionálním vysílání), úřední desku obce, internetové stránky obce, sociální sítě, veřejná zasedání zastupitelstva, různé semináře a jiná veřejná setkání s občany. Důležité pro zapojení mladých lidí je použití moderních komunikačních prostředků. Svou roli hrají i individuální konzultace a získávání spojenců před samotnou oficiální prezentací projektu, prezentace v týmu zastupitelů, zaměstnanců obce, v rámci obecní policie, využití spolupráce s Policií ČR, dále využití informačních tabulí, letáků.

Doporučujeme:

- ❖ **oslovovat dobrovolníky přímo**, bez spolupráce s dalšími spolky
- ❖ **využívat** primárně **společenských událostí** na území obce
- ❖ aktivně **prezentovat** potřeby a aktivity obce
- ❖ **používat technické prostředky**: tisk, rozhlas, televize, internet, sociální sítě

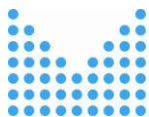
3.3. Výběr bezpečnostních dobrovolníků

Úkolem obce v této fázi je výběr vhodných uchazečů z lidí, které se jí podařilo úspěšně oslovit, nebo kteří sami projevili zájem o dobrovolnickou činnost. Nutností je stanovení kritérií, na základě kterých budou nevhodní kandidáti vyloučeni z další spolupráce. Obdobná kritéria, jako při výběru „řadových“ dobrovolníků je pak třeba sledovat i při **výběru** případných **koordinátorů**, samozřejmě s ohledem na to, že koordinátor by měl mít navíc i jisté manažerské schopnosti.

Je možné zvolit 3 základní směry:

- a) stanovíme jednotná základní kritéria pro všechny uchazeče,
 - b) stanovíme základní kritéria a zvláštní kritéria pro jednotlivé druhy činnosti,
 - c) stanovíme jednotná kritéria pro jednotlivé druhy činnosti.
- Jedním ze základních kritérií je důvěryhodnost a spolehlivost uchazeče. Dle našeho názoru je vždy vhodné vyžadovat **výpis z rejstříku trestů**¹⁴. Následně pak lze požadovat buďto absolutní bezúhonnost, anebo bezúhonnost relativní, tj. např. aby uchazeč nebyl odsouzen za žádný úmyslný trestný čin a vybrané nedbalostní trestné činy. Konečný výběr je na obcích.
 - Pokud je o uchazeči **známo**, že pravidelně a ve větším množství požívá alkoholické nápoje nebo **jiné návykové látky**, evidentně **není vhodné, aby působil jako bezpečnostní dobrovolník**.
 - Uchazeče, kteří **nemají dobrou pověst**, doporučujeme též vyřadit. Jde např. o osoby, o nichž je známo, že zastávají vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku (extremismus); nebo existuje důvodná obava, že dotyčný neposkytuje dostatečné záruky řádného výkonu činnosti bezpečnostního dobrovolníka (jedná se o narkomana, alkoholika apod.). Pro posouzení těchto okolností je vhodné využít znalostí místní komunity, obecní policie (je-li v obci zřízena), případně vyjádření Policie ČR (samozřejmě při dodržení příslušných právních předpisů, upravujících např. nakládání s osobními údaji). V takovýchto případech pak doporučujeme **důvod nevybrání uchazeči nesdělovat**.

¹⁴ Pro účely dotačního programu (viz kapitola 3.1.4. *Financování projektu Bezpečnostní dobrovolník v obci*) se může bezpečnostním dobrovolníkem, podporovaným obcí, stát pouze **osoba trestně bezúhonná**, což doloží obci před začátkem výkonu své dobrovolnické činnosti výpisem z rejstříku trestů ne starším než 3 měsíce.

- Je vhodné stanovit **základní zdravotní požadavky**, v závislosti na zamýšlených úkolech (lze zvážit též doložení zdravotní způsobilosti formou potvrzení od obvodního lékaře), i pro případy, kdy se nebude jednat o fyzicky náročnou aktivitu.

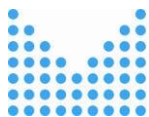
Výběr vhodných uchazečů bude v první řadě záviset na **konkrétní požadované činnosti**. K objektivnímu posouzení jednotlivých kandidátů je třeba určit priority a potřebu specifických činností bezpečnostních dobrovolníků (klíčové aktivity, co bude od nich požadováno) v konkrétní obci, přičemž je třeba si uvědomit, že potřeby obce se mohou výrazně lišit v závislosti na bezpečnostní situaci, velikosti obce, počtu zaměstnanců obecní policie, situaci v sociální oblasti apod. Vhodné je přednostně vybírat lidi, kteří mají relevantní zkušenosti ve vztahu k požadované činnosti.

Bezpečnostní dobrovolníci by měli být vybíráni bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Výběr uchazečů samozřejmě vychází z principu, že se jedná o kandidáty na dobrovolnou činnost bez nároku na odměnu. Obec by měla vycházet vstříc všem občanům, ochotným se zapojit ve prospěch komunity. Je však nepochybně třeba odfiltrovat z uchazečů takové osoby, které se na pozici bezpečnostního dobrovolníka, podporovaného obcí, nehodí – např. z důvodu nevhodných charakterových vlastností, kriminálních sklonů či jen zcestných představ o náplni činnosti bezpečnostního dobrovolníka.

Doporučujeme proto věnovat výběru vhodných kandidátů velkou pozornost, vyhradit si dostatečný časový prostor pro osobní pohovor s uchazeči a ještě před samotným výběrem si ujasnit, jaké kvality budou nastaveny coby mezní a do jaké míry je možno přistoupit na kompromisy. Do výběru bezpečnostních dobrovolníků se mohou zapojit již vybraní koordinátoři.

Možná selhání a výběr nevhodných uchazečů mohou pramenit např. z nedostatečného ujasnění role bezpečnostního dobrovolníka a podstaty jeho činnosti, podcenění motivace uchazeče, neopodstatněných obav, že „není z čeho vybírat“, příliš formálního přístupu, nedání prostoru k projevu, nezájmu o dostatečnou míru komunikačních schopností kandidátů, nebo neúplné, „odbyté“ objasnění náplně

činnosti bezpečnostního dobrovolníka jednotlivým uchazečům. Pokud již v prvním kontaktu zájemce o funkci bezpečnostního dobrovolníka pokládá otázky, jaké bude mít pravomoci, zda bude moci nosit zbraň apod., je lépe dát přednost jiným uchazečům.

Je třeba věnovat pozornost nejen schopnostem a motivaci uchazečů, časovým možnostem a jejich vztahu k bezpečnostním složkám. Vhodné je též zvážit při výběru bezpečnostních dobrovolníků počet mužů a žen ve skupině, volbu dvojic dobrovolníků (mají-li vykonávat činnosti ve dvojicích), věkovou skladbu týmu dobrovolníků, jejich zkušenosti, komunikační dovednosti a psychickou odolnost.

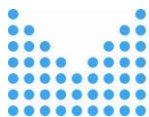
Cílem obce by mělo být vybrat pokud možno osobnostně a profesně způsobilé jedince s místní a osobní znalostí, neformální autoritou, s předpokladem úspěšného, dlouhodobého působení v oblasti prevence kriminality, ochotné a schopné osobnostního i „profesního“ růstu. Očekává se vnitřní ztotožnění s potřebou naplňování základních bezpečnostních standardů a společenských norem.

Základní kroky výběru:

- a) rozhodnutí o vyhlášení projektu
- b) zpracování podkladů pro výběr vhodných uchazečů
- c) oslovení veřejnosti
- d) vytipování vhodných jedinců a jejich oslovení
- e) výběr, oslovení a příprava členů výběrové komise
- f) provedení výběru koordinátora(ů) (má-li být tato funkce zřízena)
- g) provedení výběru bezpečnostních dobrovolníků
- h) oznámení o výsledcích výběru všem uchazečům

Uchazeči vybraní do funkce bezpečnostního dobrovolníka by měli dostat vhodné **poučení**, podepsat jakýsi „**informovaný souhlas**“ o tom, jakou práci budou vykonávat, co se po nich chce a naopak nechce, jaké jsou limity jejich činnosti. Dále doporučujeme nechat podepsat **čestné prohlášení**, že dotyčný kandidát nepodporuje nebo veřejně neprojevuje sympatie s hnutími, která směřují k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásají zejména národnostní a rasovou zášť. Pokud by obec v budoucnu zjistila, že bylo čestné prohlášení nepravdivé, mělo by následovat okamžité ukončení spolupráce s touto osobou.

Bezpečnostní dobrovolníci by měli **působit zejména v oblasti, kde žijí**, ne v jiných obcích nebo městských částech. Obce by proto měly dobrovolníky vybírat i s ohledem na toto kritérium.

3.4. Proškolení bezpečnostních dobrovolníků

Obsah vstupního školení bezpečnostních dobrovolníků se bude **přímo odvíjet od výčtu činností a úkolů**, které mají dobrovolníci vykonávat. Doporučujeme zvolit jednoduchý, pokud možno spíše neformální způsob. **Policie ČR nebo policejní veteráni** mohou spolupracovat na přípravě písemných materiálů, se kterými by se dobrovolníci seznámili. **Pravidelné školení je možné zajistit též formou koordinační dohody uzavřené podle § 16 zákona o Policii ČR.**

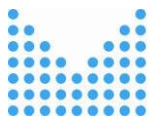
Doporučujeme, aby se **koordinátoři** zúčastnili vždy nejprve školení „řadových“ dobrovolníků. Poté by měli absolvovat **přiměřené speciální školení** k činnostem, které po nich budou v rámci funkce koordinátora požadovány.

Cílem přípravy je:

- a) získat a **motivovat účastníky** projektu pro naplňování požadovaných metod a forem prevence kriminality a zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku,
- b) **objasnit** konkrétní **požadavky** na dobrovolnickou činnost a úlohu bezpečnostních dobrovolníků v systému zabezpečování veřejného pořádku,
- c) seznámit bezpečnostní dobrovolníky se **specifiky jejich činnosti**,
- d) **zdůraznit meze a limity činnosti** bezpečnostních dobrovolníků,
- e) předat **základy právní úpravy** v bezpečnostní oblasti, popř. základní profesní zkušenosti v oblasti prevence kriminality,
- f) **přípravit** bezpečnostní dobrovolníky k úspěšnému zvládnutí a plnění úkolů v součinnosti s koordinátorem a dalšími subjekty,
- g) upevnit nové návyky, odpovídající **způsoby jednání** a základní dovednosti ke zvládání situací, do nichž se dobrovolníci budou dostávat,
- h) dosáhnout ztotožnění s cíli přípravy v jejich praktickém naplňování s důrazem na **minimalizaci** osobnostních a „profesních“ **selhání**.

Obsah přípravy doporučujeme rozdělit minimálně do dvou dnů. Lze doporučit formu vstupní přípravy pomocí techniky prožitkového interaktivního učení, kdy účastníci bezprostředně reagují na v praxi nejčastěji se vyskytující situace. Zpravidla po hraní rolí v rámci modelových situací a následné diskusi je vhodné udělat dílčí shrnutí a formulování základní podoby metodického návodu zvládání situace.

Příprava bezpečnostních dobrovolníků by neměla skončit jednorázovým školením, ale měla by být **průběžná**. Je vhodné opakování „profesních“ standardů, konkretizace základních požadavků zákonných norem v praktickém výkonu jejich

činnosti a především **vytvoření prostoru pro** konkrétní **podněty** a **možnost vyjádření bezpečnostních dobrovolníků** ke způsobu naplňování stanovených úkolů a cílů v dané obci.

V závislosti na tom, jaké činnosti dobrovolníků budou pro obec klíčové, doporučujeme zvážit i účast dobrovolníků na různých odborných školeních, např. **kurzech poskytování první pomoci**.

3.5. Pojištění

Doporučujeme obcím **zvážit uzavření pojistných smluv**, které by kryly odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou bezpečnostní dobrovolník při výkonu své činnosti způsobí, anebo mu bude způsobena. V úvahu připadají smlouvy typu pojištění odpovědnosti za škody způsobené v občanském životě, úrazové pojištění apod. Náklady na pojištění je možné dotovat z finančních prostředků Ministerstva vnitra – viz kapitola 3.1.4. *Financování projektu Bezpečnostní dobrovolník v obci*.¹⁵

3.6. Nákup materiálního vybavení

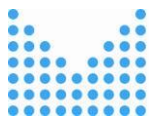
Potřeba materiálního vybavení bude záviset na činnostech, které mají bezpečnostní dobrovolníci v dané obci vykonávat. Dobrovolnickou činnost je samozřejmě možné vyvíjet i bez materiální podpory ze strany obce, pro úspěšnou realizaci projektu je však vhodné bezpečnostním dobrovolníkům alespoň základní vybavení poskytnout.

Ministerstvo vnitra vypsalo dotační titul, z něhož je možné řádně odůvodněné nákupy materiálního vybavení financovat - viz kapitola 3.1.4. *Financování projektu Bezpečnostní dobrovolník v obci*. Z dotace je možné pořídit např. reflexní vesty, nepromokavé bundy, čepice, baterky, zastavovací terče, propagační materiály, mobilní telefony, školení, kurzy první pomoci apod.

Před nákupem vybavení je nutno **stanovit základní kritéria**. Jedná se o:

- finanční nenáročnost

¹⁵ V rámci dotovaných projektů musí být povinně pojištěni ti dobrovolníci, kteří budou zajišťovat pomoc při zvyšování bezpečnosti silničního provozu – hlídání přechodů pro chodce, činnosti směřující k zajištění bezpečného přechodu chodců přes pozemní komunikace.

- účelnost
- minimální rozsah

Cílem není vytváření přehnaně vybavených skupin civilních osob. Přednost má spíše snaha o dosažení maximálního efektu při vynaložení minimálních finančních prostředků.

Vybavení dobrovolníků se dá rozdělit do dvou základních kategorií:

a) Identifikační výbava bezpečnostního dobrovolníka

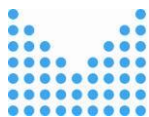
- Zejména části oděvu, které umožní identifikaci dobrovolníka.
- Je na posouzení obce, do jaké míry by vůbec měl být bezpečnostní dobrovolník identifikovatelný, navrhuje minimalistický model; např. zvláštní reflexní vesty s potiskem. Při některých činnostech – např. na přechodech pro chodce, je identifikace dobrovolníka více než vhodná. Dobrovolníci však mohou svou činnost vykonávat i bez zvláštního označení.
- Dodání větších a zejména nákladnějších částí oděvu (např. zimních bund) nepovažujeme za nezbytné.

b) Vlastní pracovní pomůcky

- Určovány zejména povahou činnosti bezpečnostních dobrovolníků.
- Jedná-li se o zastavování vozidel u přechodů pro chodce, bude možné poskytnout zastavovací terčíky apod.
- Dle koncepce bezpečnostních dobrovolníků, tak jak ji prezentuje tento manuál, není nezbytně nutné poskytovat mobilní telefony nebo vysílačky. (Kromě finanční náročnosti lze poukázat i na předpokládaný rozsah činnosti bezpečnostních dobrovolníků, kteří budou vykonávat činnosti veskrze nerizikové povahy, dále je vhodné zvážit ochotu dobrovolníků k využití svých soukromých zdrojů – mobilní telefon má dnes téměř každý, často i s „neomezeným tarifem“.)
- V případě tzv. pochůzkářů lze poukázat na míru rozšíření mobilních telefonů mezi obyvatelstvem, s tím, že volání na nouzové linky je bezplatné.

Doprava bezpečnostních dobrovolníků

Bezpečnostní dobrovolníci by měli svou činnost vykonávat zejména v místě svého bydliště (nemusí se jednat o trvalý pobyt). V případě menších obcí nepředpokládáme

na dopravu bezpečnostních dobrovolníků žádné zvláštní náklady. V případě větších obcí, zejména krajských měst a Prahy lze očekávat, že dobrovolníkům budou náklady na dopravu vznikat.

Preferován je přístup, kdy dobrovolníkům náklady na dopravu propláceny nebudou, neboť bezpečnostní dobrovolníci by měli působit zejména v oblasti, kde žijí, ne v jiných obcích nebo městských částech. Obce by proto měly dobrovolníky vybírat i s ohledem na toto kritérium.

4. Postup obce v průběhu projektu

4.1. Kontrola činnosti bezpečnostních dobrovolníků

Účelem kontroly je posouzení kvality činnosti jednotlivých bezpečnostních dobrovolníků a přínosu jejich činnosti pro obec. Jedná se o stěžejný prvek systému práce s bezpečnostními dobrovolníky. Kontrola by měla vždy probíhat ve spojení s vyhodnocováním, ne samostatně.

Kontrolu i hodnocení činnosti bezpečnostních dobrovolníků by měl provádět **vedoucí projektu v součinnosti s koordinátory**.

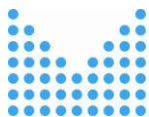
Hlavní zásady kontroly:

- **preventivnost**

Spočívá ve výběru dobrovolníků, u kterých je předpoklad, že budou plnit své úkoly řádně a spolehlivě. Kritéria výběru je třeba stanovit tak, aby byla vyloučena většina problematických jedinců.

- **permanentnost**

Kontrola by neměla být prováděna nárazově, ale měla by být průběžná a stálá. Nárazové kontroly mimo jiné představují zátěž pro rozpočty obcí, kdy by zřejmě bylo nutné vynaložit finanční prostředky na zaplacení osob provádějících kontrolu. Vhodnější by bylo provádět kontrolu permanentně, neintenzivně a nejlépe bez vynakládání dalších finančních prostředků. Zapojit proto občany, ať dávají obci zpětnou vazbu, případně strážníky obecní policie. Takový výkon kontroly naplní i podmínky hospodárnosti a spolupráce

s občany. **Dlouhodobá kontrola** by měla být **součástí provádění hodnocení** celého projektu.

- **hospodárnost**

Kontrola nesmí být finančně náročná. Navrhuje se proto provádění kontroly zejména ze strany občanů, kteří by měli obci hlásit případné excesy dobrovolníků. Z důvodu hospodárnosti navrhujeme provázání kontroly s prováděním hodnocení celého projektu. Navrhujeme proto, aby v případě excesů bylo občanům umožněno telefonicky nebo jinak informovat příslušnou obec (obecní úřad).

- **spolupráce s občany**

Občané by neměli být postaveni do pasivní role, ale měli by se aktivně podílet na kontrole činnosti dobrovolníků. Obec musí dát občanům najevo, že stojí o jejich názory a zpětnou vazbu.

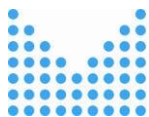
Podoba a cíle kontroly jsou ovlivněny okruhy činností, které chce obec bezpečnostním dobrovolníkům svěřit. **Kontroly nesmí být šikanózní** – při přehnané kontrole ze strany obce se dobrovolník může cítit uražen a odmítne další spolupráci.

Je třeba mít na paměti, že **obec není zaměstnavatelem bezpečnostních dobrovolníků**, ale jejich partnerem. Z toho důvodu je **nejvhodnějším způsobem kontroly prostá zpětná vazba** od občanů.

4.2. Formy a způsoby motivace

Činnost bezpečnostního dobrovolníka je vykonávána **bez nároku na odměnu**. Případná odměna pak má být čistě motivační, nemá být zdrojem obživy.

- Dobrovolnická práce je svou povahou bezplatná činnost ve prospěch komunity, v duchu hesla „komunita sama sobě“. Hlavním motivačním faktorem má být ochota nebo vůle pomoci komunitě (sousedům, spoluobčanům...) a tím i sám sobě. Nemá se jednat o skryté zaměstnávání lidí, kdy by jedinou nebo hlavní motivací lidí měla být odměna. Z toho důvodu **nedoporučujeme** ani poskytovat bezpečnostním dobrovolníkům slevy na jízdném nebo na místních poplatcích, aby se nestávalo, že lidé se budou masově hlásit z důvodu, aby splnili podmínky pro poskytnutí nějaké odměny.

- V návaznosti na výše uvedené je samozřejmě je nutno vzít v úvahu i finanční nákladnost odměňování dobrovolníků.

I přes výše uvedené nevylučujeme, že ze strany samosprávy **může** docházet **k nějaké formě ocenění** bezpečnostních dobrovolníků, buď všech, nebo těch „nejúspěšnějších“. Úspěšnost by pak vzhledem k povaze jejich činnosti měla být vyhodnocována např. počtem „odpracovaných“ hodin.

Poskytované odměny by pak mohly být převážně **nemateriálního charakteru**. **V úvahu připadá např.** výroční setkání starostů obcí a primátorů měst s bezpečnostními dobrovolníky, udělení čestných vyznamenání obce, diplomy, odznaky, obcí organizovaný výlet, vánoční večírek apod.; **méně vhodné, ale stále přípustné je pak např.** poskytnutí zlevněného nebo volného vstupu do rekreačních nebo kulturních zařízení obce, příspěvek na vzdělávání (knihy, kurzy – např. kurzy první pomoci, školení), volnočasové aktivity pro děti.

Doporučení – shrnutí:

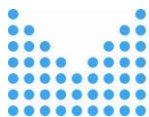
- ❖ **Odměnu** poskytovat **jen symbolickou**, jako čestné uznání a poděkování za pomoc společenství.
- ❖ **I symbolická odměna je ryze fakultativní.**
- ❖ Účelem projektu Bezpečnostní dobrovolník je **pomáhat lidem při výkonu dobrovolné činnosti**, ne je k ní motivovat finanční odměnou.

4.3. Periodické vyhodnocování úspěšnosti projektu v obci

Povaha práce dobrovolníka spočívá zejména v pomoci komunitě. Jedná se o dobrovolnou činnost, i tak je však nutné hodnotit její konkrétní výsledky a současně tak hodnotit i úspěšnost projektu jako celku.

Základní principy hodnocení:

- Smyslem vyhodnocování je reflexe.
- Reflexe pro obce: má práce dobrovolníků reálný přínos a smysl?
- Reflexe pro dobrovolníky: má jejich práce reálný dopad na život v obci? Má smysl v ní pokračovat?
- Potřeba zpětné vazby od obcí a jejich obyvatel.
- Dobrovolníci mohou ztrácet motivaci bez zpětné vazby a bez pocitu, že jejich práce má smysl.

- Průběžné vyhodnocování výsledků činnosti bezpečnostních dobrovolníků nejen za účelem supervize, ale též na podporu další motivace občanů k zapojení.
- Prezentace smysluplnosti působení bezpečnostních dobrovolníků a jejich akreditace ve společnosti.

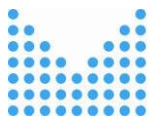
Lze vůbec hodnotit úspěšnost projektu?

Oblasti činnosti bezpečnostních dobrovolníků často neposkytují jasná kritéria pro posouzení úspěchu jejich činnosti. **Kritéria** hodnocení je proto nutné stanovit **individuálně pro každou vyhodnocovanou činnost.**

Příklady:

- Dobrovolník stojící u přechodu a zastavující vozidla – např. dle počtu dopravních nehod – došlo ke snížení počtu dopravních nehod po nasazení dobrovolníka?
- Pokud dobrovolník dělá obchůzky, např. podle počtu odhalených vloupání, podle snížení počtu krádeží v okolí.
- Vedení statistiky počtu dobrovolníků a počtu odpracovaných hodin.
- Úspěšnost projektu lze posuzovat i podle míry zapojení obyvatel obce, jejich ochoty k výkonu všeobecně prospěšné činnosti, celkové atmosféry v obci.
- Další způsob vyhodnocování úspěšnosti projektu je hodnocení občany obce, a to průběžné, např. formou dotazníku či ankety.
- Jako vhodný nástroj k posouzení spokojenosti veřejnosti s výsledky projektu se jeví též zjišťování pocitu bezpečí obyvatel dané obce či lokality, např. prostřednictvím krátkého dotazníku (ankety) či besedy obyvatel s představiteli obce a vedoucím projektu.

Součástí vyhodnocování je i shromažďování a mediální prezentace konkrétních příkladů dobré praxe, úspěchů bezpečnostních dobrovolníků atd.

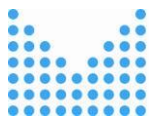

5. Ukončení projektu

Je možné, že v průběhu realizace projektu odpadne původní problém, který měl být projektem řešen, což lze nepochybně považovat za úspěch a přirozené ukončení projektu. Dále může nastat situace, kdy organizace a podpora dobrovolných aktivit obyvatel ze strany obce nebude nadále potřeba a komunita bude v tomto směru dostatečně fungovat samovolně. I takový vývoj lze považovat za úspěch. Možným neúspěchem projektu by pak mohl být jeho zánik např. z důvodu nedostatečné ochoty občanů k dobrovolnické činnosti či z důvodu jeho nepřijetí širokou veřejností. Je proto třeba věnovat dostatečnou pozornost a čas na přípravu a na prezentaci projektu veřejnosti.

6. Závěr

Věříme, že projekt Bezpečnostní dobrovolník je způsob, jak zapojit převážně laickou veřejnost do zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku, zlepšit (nebo udržet) tak nejen bezpečnostní situaci, ale i celkovou úroveň života v obcích a případně poskytovat pomoc těm občanům, kteří ji potřebují. Jedná se o model, který v různých podobách funguje ve většině evropských zemí.

7. Seznam použitých zkratk - názvy právních předpisů

- ❖ **Listina základních práv a svobod** – usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **občanský zákoník** – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- ❖ **trestní řád** – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **trestní zákoník** – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **Ústava ČR** – Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **zákoník práce** – zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **zákon o dobrovolnické službě** – zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **zákon o ochraně osobních údajů** – zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **zákon o Policii ČR** – zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **zákon o přestupcích** – zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- ❖ **zákon o silničním provozu** – zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů